

Becsey Zsolt

Gondolatok a magyar labdarúgás könyvtárában

Thoughts in the Library of Hungarian Football

Összefoglalás

Becsey Zsolt, volt igazolt amatőr labdarúgó és a második Orbán-kormány első külgazdasági államtitkára számszerű adatokkal veszi górcső alá regionális összehasonlításban a magyar labdarúgás utóbbi években megfigyelhető gazdasági fejlődésének irányait és lehetőségeit. Megállapítja, hogy a jelentős szponzori befektetések és most már állami támogatások ellenére miért nem tudja a várt sikereket hozni a jelenlegi vezetőség. Ugyanakkor azt is kiemeli, hogy a jelenlegi kormány által elkezdett kurzust támogatni kell, hiszen nemcsak az érzékelhető lakossági egészségügyi állapot-javulásnak, hanem a nemzettudatnak és európai egyenlőségünk tudatának is záloga a labdarúgás sikere, ehhez pedig erős állami támogatás is kell a kezdeti szakaszokban.

Summary

Zsolt Becsey, former amateur football player and a Minister of State for Foreign Economy in the second Orbán Government analyses the recent

BECSEY ZSOLT PHD, a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója (zsolt.becsey@gmail.com).

trends and opportunities in Hungarian football in the light of regional figures. He comes to the conclusion that despite the significant sponsorships and massive state aid, the current leadership cannot achieve the expected results, but underlines the importance of supporting this field as done by the incumbent government because in addition to health, success in football would improve the national consciousness and a token of convergence to Europe. This needs significant central support at this early stage.

Manapság nagyon sok helyen vitatkoznak azon, vajon a mai modern állam esetében van-e tere annak, hogy támogassuk a labdarúgást, egyáltalán kell-e ezzel központilag foglalkozni, vagy ez a sportág találja ki és tartsa el magát – és mondjuk nem is olyan rosszul, mint ez az angoloknál látható. Ahhoz, hogy ebben tisztábban lássunk, röviden kifejteném a labdarúgás társadalmi szerepét, és helyünket ennek európai rendszerében.

1. Tudjuk, hogy Európában és Magyarországon is több mint száz éve a sport, de azon belül is a labdarúgás a nemzeti büszkeség és lokálpatriotizmus egyik legfontosabb megjelenési formája volt. A modern európai államok kialakulásával ez nem tompult, hanem erősödött, hiszen az utóbbi harminc évben a labdarúgás (kontinensünk első számú sportága) éppen népszerűsége révén komoly üzleti iparággá változott, így érdekelt abban, hogy ne csak szórakoztatási, hanem identitásképző szerepet is betöltsön. Ráadásul az utóbbi szűk három évtizedben, amikor az egységes Európa újra visszaállt, a közép- és kelet-európai népeknek ez lett a vasfüggöny lebontása utáni időszakban az európai egyenjogúság egyik legfontosabb értékmérője. (Régiókban van is sok példa sikeres labdarúgó-vállalkozások felépítésére.) Mindezen okokból nyilvánvaló, hogy az európai felzárkózásunk egyik legfontosabb társadalmi értékmérője, amit nem lehet megkerülni, az az, hogy e téren mit tudunk felmutatni, hiszen ezen keresztül mérik sokan Európában az adott ország társadalmi és gazdasági fejlődését, nem utolsósorban versenyképességét is. Mindez számomra azt mutatja, hogy mi sem zárkozhatunk el a labdarúgásunk államilag is vezérelt erősítésétől. Ez egyben azt is jelenti, hogy bármennyire is fáj az utóbbi időkre jellemző mérsékelt eredményesség, nagyon helytálló az a stratégiai felismerés a magyar miniszterelnök ré-

széről, hogy ebbe a fontos magyar identitásképző, itthon és külföldön európai egyenrangúságunkat jelképező sportágba energiát kell fektetni, és nem sorsára hagyni, vagy visszavonulni az iskolai testnevelés keretei közé.

2. Ha leszögeztük, hogy a labdarúgás kiemelkedő nemzetituda-erősítő szerepet tölt be az európai, különösen a felzárkózásra vágyó közép-európai tudatban, akkor azt is láthatjuk, hogy ez a tömeges egészségmegőrzés része, hiszen az egészséges versenyszellem, a sportolás devienciáktól való elszívó hatása fontos számunkra. Ez utóbbi esetében a hétköznapi eredményessége akkor teszi elfogadhatóvá a választók és különösen a nők számára a labdarúgás erkölcsi és főleg anyagi támogatását, ha ez – leginkább az ifjúság körében – tömeges sportolással és eredményekkel is jár. Ám a helyzet itt kezd problémássá válni.

3. Bár az 1965–66-os korosztály után az 1989–90-es korosztály is – elitképzés részeként – kiemelkedő nemzetközi sikert ért el, ők sem tudták emelni labdarúgásunk szintjét. El kell ismernünk az utóbbi generációnál, hogy őket sem sikerült megfelelően menedzselni, hiszen 23-24 évesen már elérték teljesítőképességük csúcsát, de nem tőlük hangos Európa futballélete. (Csak emlékeztetőül: az 1984-es ifjúsági Eb-t Bitskey Bertalan vezetésével mi nyertük meg, a döntőben két vállra fektettük a szovjet csapatot Moszkvában.) Bár az a generáció a rendszerváltáskor – és nyitáskor – lett 24-25 éves, csak kevesen váltak itthon vagy külföldön ismert játékosokká (talán Kovács Kálmán kivételével), ami egyértelműen menedzselési gond. Ennél is nagyobb kudarcnak látom a 2009-ben Egyiptomban Egervári Sándor vezérletével az U20-as vb-n harmadik helyezést elért csapat (amely az első Orbán-kormány által elindított Bozsik-program révén emelkedett ki) későbbi sorsát, hiszen számunkra már minden adott volt egy ismert nemzetközi környezetben, de sem itthon, sem külföldön nem lett belőlük eddig igazán jól menedzselte labdarúgó, ami a legkevesbé sem az ő hibájuk. Ahhoz, hogy megértsük, mit tükröz ez, mélyebb gondolatmenetekbe kell belemennünk.

4. Először is az államilag segített feladatok kapcsán ki kell emelni, hogy a nagy összegekkel alátámasztott elitképzés nem helyettesítheti, hanem csak a modernitás jegyében kiegészítheti a tömeges képzést.

Ezért tömeges labdarúgó-nevelésre van szükség. Ekkor fogadhatja el a lakosság is a labdarúgás fontosságát, hiszen a nagy valószínűséggel többségében amatőr státuszban maradó gyerekek is jó hozzáállású, egészséges emberekké válnak. Ha nincsenek báziscégek által mozgatott sportklubok, a mostani piaci szféra pedig még nem tud ebbe beszállni, tömeges képzés híján kellenek iskolai bajnokságok, szükséges iskolai klubok sokaságának létrehozása. (Ez egy új Bozsik-programmal, pályák építésével és képzett utánpótlásedzők nagyszámú képzésével képzelhető el, itt már hallunk pozitív hírekről.) A tömegek labdarúgásának hiányát nem lehet csak az ország anyagi helyzetével megmagyarázni, hiszen hazánk kevesebb igazolt labdarúgóval rendelkezik, mint a magyar GDP harmadát előállító 7,5 milliós Szerbia, vagy annyival, mint a 4,5 milliós lakossággal rendelkező Horvátország. Messze vagyunk a csehektől vagy a görögöktől is, az elitképzést csak Portugália tudja eredményesen művelni (1. táblázat). Csak a tömegeből lehet elitet nevelni, hiszen a grundszemlélet – bárki számára hozzáférhető a futball élménye – az alapja az akadémiák sikerének.

**Csak a tömegeből lehet
elitet nevelni, hiszen a
grundszemlélet... az alapja
az akadémiák sikerének.**

1. táblázat: Igazolt labdarúgók számának abszolút és relatív aránya néhány európai országban

Ország	Igazolt labdarúgók száma (ezer fő)	Labdarúgók/lakosság (%)
Horvátország	110	2,4
Magyarország	127	1,3
Portugália	132	1,2
Szerbia	132	1,8
Görögország	359	3,2
Csehország	685	6,4
Norvégia	352	7,1
Hollandia	1750	6,8
Németország	6,3 millió	7,7

Forrás: Index, NSO-FIFA alapján.

Ez ideig nem sikerült még az akadémiáinkon tömegesen eladható, vagy legalábbis a magyar profi és alatta a félprofi futballt erősítő játékosgárdát nevelni, pedig már évtizedes múlttal működnek ezek az intézmények, és most már jelentős apanázzsal is segítjük őket. (Becsülendő, hogy ebben a mérhetőségi visszkapcsolásban új szabályozókat akar a mostani vezetés ösztönözni, de ez 10-15 évig eszünkbe se jutott.) Nem igazán érthető az sem, hogy ezek az akadémiák miért adnak el 18 év alatti játékosokat – nyilván minimális pénzekért – külföldre, mikor nekik az első-második vonalunkat kellene feltölteni, és ebből kellene kijönni az értékes és értékesíthető labdarúgóknak.

Azt a magyarázatot sem lehet elfogadni, hogy a modern fogyasztói társadalom elszívja a gyerekeket a focitól, mert akkor mivel magyarázhatjuk a hollandok, németek, svédek vagy a csehek olyan hatalmas labdarúgó-sűrűségét hozzánk képest? Jelzőszámaink itt az európai rangsorok végén kullognak, ami nemcsak gyatra színvonalat, hanem gyenge marketingképességeket is mutat.

5. A profi labdarúgás a szórakoztatóipar része, ahol gazdasági társaságok (értsd: vállalkozások) versenyeznek beszállítói (vagyis játékosnevelő) háttérrel. A kulcs ezért az, hogy ezek a vállalkozások tudnak-e jól menedzseltek lenni, hatékonyan és eredményesen működni, vagy csak az állami megrendeléseken vagy segítségeken meggazdagodott, egyébként nem kimagasló tehetségű klubtulajdonosok itt is segítséget (pénzt) kérnek. A közvélemény egy része már a politikai kapcsolatokról vagy a politikai védettség megszerzéséről beszél. Mivel magyarázható, hogy a legutóbbi Muszbek Mihály-elemzések szerint az első osztályú magyar klubok hatmilliárdos veszteséget hoztak össze a tavalyi szezonban? Miért éri meg komoly üzletembereknek ezt megfinanszírozni? Hiszen ez a személyes vagy vállalkozói marketingköltségnél – már ha máshol nem szerez feketén a fociból pénzt (lásd később) – jóval hűsbavágóbb. Tudjuk, hogy az állami megrendelésekből felfutó tulajdonosból általában nem lesz sikeres futballmenedzser. Ezt jelzi nemcsak a teljes eredménytelenség, hanem a nézők érdektelensége is. Hiába mondja a kétes komolyságú sportmédia, hogy állandóan javulunk, ha nincs már olyan klub, ahol meghaladná a 10 ezer főt az átlagnézőszám, míg Romániában, Szerbiában, Bulgáriában, Csehországban és Ausztriában vannak ilyen csapatok (2. táblázat). Vagyis megszoktuk azt, hogy sikerpropagan-

dát és öntömjénezést folytatunk a kedves vállalkozások (vezetői) felé, de ettől az általuk fémjelzett futballvállalkozások még veszteségesek, ráadásul csapataik minősíthetetlen produkcióit csak nagy kínok közepette nézzük meg.

2. táblázat: Átlagnézőszám változása szűkebb régióinkban, valamint a magasabb nézettségű klubok száma

Ország	Átlagnézőszám 2010–2011	10 ezer főnél nagyobb átlagot mutató klubok száma (20 ezer fő felett)	Átlagnézőszám 2012–2013	10 ezer főnél nagyobb átlagot mutató klubok száma (20 ezer fő feletti)
Magyarország	2815	–	2754	–
Horvátország	1805	–	2454	–
Ausztria	7959	3	6792	3
Románia	5062	2	5246	3 (1)
Szerbia	2455	1	3493	1
Szlovákia	2267	–	2126	–
Szlovénia	1201	–	886	–
Ukrajna	9227	4 (2)	12 577	7 (4)

Forrás: Zola blog, NSO, a soccerway.com alapján.

Ha megnézzük a 2. táblázatot, akkor jól látszik, hogy idehaza két év alatt sajnos nem sikerült növelni az átlagos nézőszámot, szenvedésünk ebben elég hasonlatos szomszédjaink közül a szlovákokéhoz és a szlovénekéhez. Javult viszont a mutató a szerbeknél, horvátoknál, románoknál, hogy a számunkra korlátozottan összehasonlítható ukránokat ne is említsük. Vagyis szomszédjaink inkább növekvő érdeklődést tudnak ki mutatni, nőtt a magas nézettségű vezető klubok száma is, de ebbe a csoportba nem tudtunk feljutni. Ausztria esetében egy igen magas számot kell tartani, de például a lengyelek is meghaladták mára a meccsenkénti 8000 fős átlagot.

6. A focinak térségünkben a gazdasági vállalkozások révén játékosok exportját kell produkálni, direkt módon eladva, és/vagy indirekt módon a klub jó teljesítményét – például vagyoni jogai révén – értékesítve. Miköz-

ben a Dinamo Zagreb elnöke – de mondhatnám a Partizan Beogradot vagy a Steaua Bukarestet is – nem veszi fel a telefont 10 millió eurós ajánlat alatt tehetséges kineveltjei esetében (pedig azok nem nyertek bronzérmét a korosztályos világbajnokságon), addig nálunk nem adtunk el közvetlenül válogatott játékost erős egymillió euró fölött (talán jó néhány éve Dzsudzszákért kapta a Debrecen a legtöbb pénzt). Tehát itt veszít a magyar labdarúgás, és így a teljes nemzetgazdaság is egy szakajtó exportbevételt, hiszen nem tudnak a befolyó eurómilliók felfelé törekvő játékosok leigazolása révén a magyar ligába pénzt fecskendezni. (Természetesen sok játékosunk vesz 16-17 évesen vándorbotot a kezébe, ilyen volt annak idején a liverpooli különítmény, vagy akár Koman Vladimir, talán még Szalai Ádám is, de ebből szerintem nem sokat profitáltak a magyar nevelőegyesületek, legalábbis a nem nyilvános adatokból erre lehet következtetni. A hírek szerint Dzsudzszák Balázs meg azért nem hozott pluszpénzt a Debrecennek – magának és menedzserének valószínűleg igen –, mert a PSV nem az EU-ban értékesítette, hanem Oroszországban.) Legfrissebb külföldi példaként hozható fel, hogy a Sparta Praha most adta el Németországba egy 21 éves csatárát körülbelül 4 millió euróért, azaz több mint 1 milliárd forintért. Ez ékes példa arra, hogy a hazai bajnokságban is ki lehet nevelni fiatal válogatott és jó értékű játékost. Nem lehet erre magyarázat az, hogy ennyit ér a magyar bajnokság brendje stb., mert akkor a körülöttünk lévő országok sem tudtak volna felemelkedni, hozzánk képest játékosokat drágán eladni. (A Sparta Praha nyilvánosan egy- vagy félmillió euróért cseh játékosokat is vesz közben, tehát a Dinamo Zagrebhez hasonlóan működtet egy belső piacot.)

Nem cserélhető fel az ok az okozattal. Hogyan lehet az, hogy miközben a Debrecen az elmúlt öt évben egyszer került be a BL, egyszer pedig az EL csoportkörbe, legértékesebb és viszonylag fiatal játékosa mindössze 800 ezer euróért cserélt egyesületet, mert ez volt kikötve a szerződésben?! Tavaly a Videoton is eljutott az EL csoportkörig, s szintén nem tudta milliós játékoseladással ezt hasznosítani. (Idén júliusban ezt a képet sikerült lerombolni, hiszen a két európai kupában a nagykörnyéken csak mi és a macedónok maradtunk versenyben lévő csapat nélkül már július végére.) Nem kell zseniknek lenni azoknak a vádaskodóknak, akik azt mondják, hogy a menedzserek és klubtulajdonosok vagy teljesen alkalmatlanok, vagy pedig együtt viszik ki feketén a pénzt a fociból a legjobb játékosaink eladásakor. Vessük össze ezt a formális hatmilliár-

dos veszteséggel. A labdarúgó ugyanis nem tőzsdei termék, mint a búza, vagyis közvetlenül nem látható játéértéke, azaz a hivatalos alulárazással kiszivattyúzzhatják a cégből a pénzt. (Bocsák Miklós ennek a technikáját írta le a Fradi 1996 utáni helyzetéről, amikor a baráti menedzser olcsón elővásárlási jogot szerzett a játékos eladásához, és a vételár nagy része hozzá, és nem a klubba, vagyis a magyar labdarúgásba folyt be.) Ennek a folyamatnak az az eredménye, hogy szerencsétlen játékosaink, mint olcsójánosok, nem kerülnek a külföldi kezdő csapatokba. Hiszen nincs értékük, minek őket játszani. (Ellenkező példa: nincs az az edző vagy klubtulajdonos, aki egy 18 millió euróért vett Dzsudzszakot – mennyiért is adta el a Debrecen? – ne játszatna, de csak azért, mert most már drága. A PSV-nek még nem volt az, kész szerencse, hogy megvétele után pályára küldték, de jót is kerestek rajta). Ennek következménye az is, hogy a mindenkori szövetségi kapitány meg a haját tépi, mert nem játszanak a válogatottba beépített kulcsjátékosai a külföldi klubjaikban. Miközben az egyiptomi junior vb-n bronzérmes volt a csapatunk. Ez a reális exportbevétel-hiány mutatkozik meg abban is, hogy a rossz edzői munka miatt most már trénerünk után sem kapkodnak külföldön.

Az első osztályú csapataink összértéke – a szakmailag elfogadott transfermarkt.de portál adatai alapján – alatta marad a horvát, bolgár, cseh, osztrák, dán és szerb első osztály szintjének (hogy csak a történelmi sorstársainkat emeljük ki), és a gazdaságilag totálisan összeomlott, 700 ezer lakosú Ciprus szintjét ütjük meg (93,6 millió euró 14 csapattal). Az összehasonlítás – a nézőszámok mellett – megkérdőjelezi a 16 csapatos magyar NB I jogosultságát is. Azt hiszem, hogy azok a megjegyzések, miszerint a létszámcsökkentés elvonna régiókat az első osztály élvezetétől, megbuknak. Hiszen egyrészt Budapesten is vannak alig nézett csapatok (de vannak magas nézőszámú alakulatok is), másrészt 600 vagy 700 fős hazai nézőszám már nem igazán foszt meg tömegeket az első osztály közvetlen „élvezetétől”. Ráadásul, öt meccset nívósabban lehetne eladni a televízióknak, mint a jelenlegi felhígított hetet, amik közül néhány a hangulat hiányával inkább taszítja a képernyőn keresztül a fiatalokat, mintsem vonzaná. Ennél a témánál jelzem, hogy miközben már a régiókban is, pl. Lengyelországban, Csehországban pontosan működik a fizetőközönség-számlálás, addig nálunk a legtöbb klub még mindig bemondással adja meg a nézőszámot. A vállalkozások – beleértve a kicsiket is! – kötelező pénztárgépbekötésének korszakában meglepő, hogy a

NAV ilyen fontos adóalanyokat még mindig nem ellenőriz online jegyértékesítésen keresztül. (Remélhetőleg az új és korszerű stadionok ezen a problémán is segítenek, és szélesebb szolgáltatói képességeikkel – vásárlási és étkezési lehetőségek mellett digitális rendszerekkel a huligánok azonosítására – több nézőt vonzanak a mérkőzésekre.)

3. táblázat: Gazdasági teljesítmény, valamint csapatok játékosértéke néhány 5 és 10 millió közötti lélekszámú országban

Ország	GDP (2012, Mrd euróban)	Első liga összértéke (euróban)/ csapatok száma	Csapatok 10 millió euró feletti játékosértékkel	Csapatok 20 millió euró feletti játékosértékkel
Magyarország	97,7	99,6 (16)	2	–
Görögország	193,7	275,5 (18)	7	3
Horvátország	43,9	131,3 (10)	5	1
Szerbia	29,9	144,7 (16)	3	2
Szlovákia	71,5	48,2 (12)	–	–
Ausztria	310,8	136,2 (10)	4	2
Csehország	152,3	149,3 (16)	3	2
Bulgária	39,7	133,8 (14)	6	1
Izrael	187,5	93,5 (14)	3	–
Dánia	245,0	123,8 (12)	5	1
Svájc	490,0	176,6 (10)	7	2

Forrás: transfermarkt.de, 2013. július 28.; KSH; EU Bizottság.

Elitnevelésünk mérsékelt sikere az is, hogy lassan kiszorulunk játékosainkkal a német, angol, olasz, orosz és spanyol első ligából, a hazai klubjainkat pedig a nemzetközi szereplésekben folyamatosan és megalázóan elverik. (Nem meglepő, hogy nálunk például nincs is klasszikus játékospiac, csak lejárt szerződésekkel való leigazolás, kölcsönvétel stb. a jellemző, készpénzes vétel a magyar közegben alig van, ellentétben a fent idézett cseh példával.) Csodálkozom, hogy eddig nem jelent meg az az ötlet, hogy tulajdonosoktól függetlenül központilag átvilágítsuk a klubokat, meghatározva azt is, hogy ki lehet például az NB I-ben tulajdonos, azért, hogy öncsödbajnokok, veszteséges állami piócák kíméljenek meg minket. (A tőzsdei bevezetést megkövetelő átláthatósági szabályokat kellene mintának venni.) Az előbbieken leírt alulárzás miatt azt is

hiányolom, hogy miért nem csak az MLSZ működtethet menedzserirodát, játékosügynökséget, ami az átláthatóságot e téren is garantálná. A pénzt a játékosok értékesítéséért természetesen a klubok kapnák meg, de kötelező lenne feltenni a kezeket az asztalra.

7. A gazdasági folyamatokhoz kapcsolódóan különféle szakmai kérdések is megjelennek. Miért kell ennyi külföldi játékost hozni a magyarok helyett, ha az akadémiákat támogatjuk, és nevelni kellene nagy értékű játékosokat? Ráadásul a külföldiek általában nemcsak értéktelenül jönnek, hanem kis értékkel is mennek, vagyis nem keresünk rajtuk lényeges pénzeket, viszont kiszorítják a fiatal magyar játékosokat, akik legalább reklámerőt tudnának jelenteni a közönség felé. A harmincéves kor feletti légiósok megvásárlását pedig piaci alapon végképp nem lehet megmagyarázni, hiszen őket már semennyiért nem lehet eladni, és nem vonzanak nézőket sem.

4. táblázat: *Külföldiek aránya egyes országok első és második ligás szerződötetett játékosai között (2013. augusztus)*

Ország	Külföldiek az első osztályban (%)	Külföldiek a másodosztályban (%)
Bulgária	23,6	1,8
Görögország	34,6	11/16*
Ciprus	55,9	n. a.
Ausztria	23,9	17,8
Csehország	19,6	16,1
Szlovákia	23,0	n. a.
Svájc	42,3	43,2
Szerbia	17,7	8,2
Horvátország	12,9	8,3
Magyarország	32,1	12,5
Románia	27,2	5,4
Dánia	27,6	6,1
Norvégia	33,4	18,4
Lengyelország	23,4	6,8
Hollandia	33,7	21,7

Forrás: *transfermarkt.de*

* két másodosztály van

Megállapítható, hogy a régiókhöz hasonlítva (4. táblázat) is kínosan magas a légiósok száma a magyar első osztályban, de a tőkésítéshez képest a másodosztályban is. Ha valóban a tömeges képzésben és az elitképzésben is a kiugró magyar gyerekeket preferáljuk, akkor ez a külföldi invázió mire jó? Nehéz azt aláírni, hogy nincs ennyi magyar játékos (még mindig van több mint 120 ezer igazolt labdarúgó), ezért kell minőségi helyett mennyiségi külföldi igazolás. De erre aztán végképp mi szükség a televíziós és nagy reklámügynökségek által nem kultivált második ligában?

**...legyenek saját nevelésű
idolok, ami a magyar
klubokat mindig is jellemezte.**

Nem hallottam, hogy jelentősebb, akár egymillió eurót is meghaladó összeget valamelyik klub kasszírozott volna hazánkban légiós átmeneti neveléséért, a reexportért. Nem véletlen, hogy a nálunk gazdagabb horvát, szerb klubok, főleg a második ligában, nem alkalmaznak annyi külföldit. (De például a kupákban sikeres Partizan Beograd játékosainak is mindössze 13,8%-a külföldi.) Talán ez is összefüggésben van azzal, hogy a tízmillió eurós exportbevételek ott a fociban maradnak.

Hallom az érvet, hogy a légiós olcsóbb, mint a magyar játékos. Az meg hogy lehet? Talán törvényellenesen magasabb adókulcs alá esnek a légiósok, aláírnak mindenfélét, és csak a pénz ötöde jut a kezükbe, amire az öntudatos magyar títán nyilván nem hajlandó? (Ha ez véletlenül így van, mit csinál a szigorú Adóhivatal?) A fiatal magyar játékosnak nem kellene nagy összegeket keresnie, csak ha hozza a szurkolókat és jó csapatbrendet. Persze ehhez az kell, hogy legyenek saját nevelésű idolok, ami a magyar klubokat mindig is jellemezte. Most ilyen saját nevelésű 20-21 éves klasszisok nincsenek, a Ferencvárosban is több a külföldi, mint a hazai, nagyrészt nem is a klubnál felnőtt játékos. Persze ahhoz, hogy hazai szurkolók és szponzorok újra megtalálják a csapatainkat, nem lenne rossz, ha értenék, mit is akar kedvenc klubjuk, mi az irány? Nemzetközi szereplés mindenáron? Reexport afrikai, balti vagy balkáni csoportspecialitással? Netán hazai más klubnevelésűek összeszedése? Akkor miért van saját utánpótlásuk? Lehet-e érteni a hosszú padokat, ha nem játszanak a külföldiek? Látni a követhetetlen játékosimportot, és mire a fiúk összeállnának, filléres exportot?

Vannak ezen a téren pozitív példák is, hiszen az első osztályban a

paksiak, szombathelyiek és lényegében a felcsútiak azt a példát követik, hogy nevelnek. Láthatóan meg tudnak kapaszkodni az első osztályban anélkül, hogy kész válogatott játékosokat igazolnának a bent maradás érdekében. (A felcsútiak most a hirtelen feljutás miatt és a bent maradás érdekében ettől eltérnek, de ez vélhetően csak erre a szezonra szóló koncepcióváltás, bár nehezen követhető, hogy legjobb neveltjeiket miért nem ők, hanem a Videoton viszi be az NB I-be.) Természetesen a mai világban nem ennek kell feltétlenül lennie a mintának, de a saját nevelés erőteljesebb szorgalmazása az MLSZ egyik kiemelt feladata kell, hogy legyen.

Az is felmerül, hogy miért nem követjük az európai trendeket, és játszuk át a telet is az első ligában? A németek és franciák ebben is váltottak (korábban ők is szárazföldi logika szerint jártak el hosszabb téli szünetekkel), így ez a dolog eldőlt, a nemzetközi naptár is ehhez igazodik, vagyis vége a kétszeres alapozásokkal tűzdelt, három hónapos téli szünettel tarkított terheléseknek. Ha csak néhány fűtött talajú pálya van, akkor miért nem fogunk össze a szlovákokkal, horvátokkal egy téli bajnokságra mondjuk a 4-4 legjobb csapattal?

Ha megváltozott a klubok fenntartásának rendje – nincsenek bázisvállalatok, mint a szocializmusban –, akkor miért nem telepítjük ki a klubokat, egyesületeket az iskolákba? Rengeteg bajnokságot lehetne nagypályán is szervezni a labdarúgásból befolyó pénzekből.

Magam arra is kíváncsi lennék, hogy miért kellett milliárdokért felépíteni a minden bizonnyal gyönyörű telki centrumot, mikor az M6-os és a dunaújvárosi híd mellett jól elérhetően ott állt rendelkezésre a felszámoló nyakán maradt akasztói sportcentrum. Egyik futballakadémiát sem érdekelt a dolog, mindent nulláról és nagyon drágán kellett megépítenünk?

8. Összegezve az állapítható meg, hogy a tények és trendek nem tudják igazolni sem az európai felzárkózást, sem a térséggel való ritmus-tartást. Ennek anyagi okai nem lehetnek, hiszen nálunk jóval kisebb nemzeti jövedelmű országok is nívós focit kezdenek csinálni. Mutatóik általában javulnak is az utóbbi 6–8 évben: nézőszám, nemzetközi kupaszereplés, játékosok összértéke, válogatott nemzetközi kvalifikációja (rajtunk kívül minden legalább ötmilliós volt szocialista ország kvalifikálta magát a rendszerváltás óta egy vb-re vagy Eb-re, de ez már a szlovéneknek és a letteknek is sikerült).

Ennek ellenére az általam is dicséret felismerés alapján támogatni kell azt az elképzelést, hogy minél nagyobb forrásokkal kezdjük meg a mennyiségi és minőségi (mindkettő!) fejlesztést. A labdarúgásban ez az infrastruktúra-fejlesztéstől a finanszírozott utánpótlás-nevelésen át a tömeges iskolabajnokságokig és a testnevelő tanárok továbbképzésig kell, hogy terjedjen. De egyrészt ehhez a vezetők, tulajdonosok és edzők minőségi forradalma kell, hogy a befektetett tőke hatékony struktúrákba hulljon, másrészt tisztává és átláthatóvá kell tenni a versenyt, amibe beletartozik az egyenlő feltételek témája is. Miért várnánk el, hogy jelentős összeggel belépjenek komoly befektetők a profi labdarúgásba, ha azt látják, hogy van, aki kap félmilliárdot stadionfejlesztésre, és van, aki nem (lásd Eger)? Ha az utóbbiba kerül valaki, akkor milyen versenyfeltételekkel érvényesül a tisztességes magántőke? Nem is támogatási tulajdonnevek, hanem csak feltételek és képletek kellenének, a többi már automatizmus kellene, hogy legyen, nem a szubjektív tűzközelség. Erről szól az európai fejlesztési és versenypolitika, meg a támogatáspolitiká.

Hiszek a magyar labdarúgás feltámadásában!